

КНИГАТА, ЧЕТЕНЕТО И ЗНАНИЕТО

интервю с Красен Станчев

*„...четенето ми харесва, защото е подтик за разсъждение
и предчувствие за общуване.”*

Във връзка с желанието ни да представяме библиотеката чрез нейните читатели, автори и дарители се обрънахме и към **Красен Станчев** с няколко въпроса. Избрахме го, защото проектът „Икономическата библиотека на ИПИ и БМА – място за срещи и дискусии” започна от една солидна основа - събраните през годините книги в ИПИ – лични и на неговите приятели.

Едва ли Красен се нуждае от специално представяне. Магистър по философия, основател (1993) и дългогодишен директор на Института за пазарна икономика, той е неуморим „продавач на знание”.

Въпрос: Септември е. Началото на всяка учебна година. Затова би ли ни казал какво е за теб **знанието** и къде можем да го търсим?

Красен: Преди време бях сложил в един от профилите си в интернет едно изказване на Сократ - „Аз знам, че нищо не знам”. Няколко души ми направиха забележка, че това не било подходящо за човек, който живее от продажба на знание, от това, че дава съвети на други хора. Но знанието е точно това: определяне на границите на онова, което не знаем. Един от фундаменталните факти на човешката ситуация е неопределеността, неизвестното. Това не може да се промени. Но хората се опитват да внесат известен ред в неизвестното. В резултат се получава знание.

Въпрос: Виждали сме как светва погледът ти, когато се слобиеш с нова книга. Ще ни разкажеш ли за **удоволствието** от четенето?

Красен: Аз чета много бавно. Получава се, че колкото чета, толкова и мисля. Аз не мога да си помисля нещо важно, просто защото искам да си помисля нещо важно. Но четенето включва и представа за това как ще разкажа някому, онова, което чета и мисля. Иначе казано, четенето ми харесва, защото е подтик за разсъждение и предчувствие за общуване. Но при други

хора това не е задължително да е така.

Въпрос: Спомняш ли си как се случи при теб – кога избра икономиката и защо точно връзката ѝ с индивидуалната свобода?

Красен: От студентски години много ми харесваха Аристотел и аристотелианците, фабричните примери в „Диалога”¹ на Галилей, юридическия език на Кант, Жан-Батист Сей, Адам Смит и Давид Рикардо. Четох и Вебер, и Мизес в секцията за забранени книги на една библиотека в СССР,

¹ „Диалог за двете главни световни системи“, публикуван през 1632 г. (бел. Икономическа библиотека)

а през 1983 г. в библиотека „Кирил и Методий“ попаднах на Хайековата „Индивидуализъм и стопански ред“. Този сборник статии бе публикуван за първи път през 1948 г., поредното издание бе купено от библиотеката през 1976 г., но седем години по-късно то бе със залепени страници. Тогава реших, че ще разказвам това, което помня от тази и други книги. Останалото е низ случайност: през 1984 г. попаднах на работа в икономическия, който тогава се казваше иначе, а не УНСС, Във Великото народно събрание моята комисия – тази по опазване на околната среда – трябваше да се занимава с икономиката и стопанската политика от миналите десетилетия, за да разбере защо замърсяващите заводи са в това състояние и накрая, през 1992 г. никой не искаше да поеме отговорност за създаването и ръководеното на тогава учредяващия се Институт за пазарна икономика.

Въпрос: Можеш ли да изброиш някои свои любими (или **значими**) книги? Как са повлияли на идеите ти?

Красен: Вече изброих някои, мога да добавя още...Въпросът съдържа предположение, че имам идеи. Това е голям комплимент.

Въпрос: Възможно ли е човек да бъде професионалист без да чете книги?

Красен: И при четенето, и при професионализма в основата е общуването, разказа за това, което си мислим. От общуването, според мен, се раждат и идеите. Хората стават професионалисти чрез учене и учители. Ученето май не може да мине без четене. Хубаво е човек да има и добри учители.

Въпрос: В един свят на **Номо Faber** - четене онлайн или книги?

Красен: В романа на Макс Фриш главният герой – Валтер Фабер, е човек на техниката и неврастеник, защото дейността, ориентирана към цели, според Фриш, противоречи на човешката природа. Романът е написан през 1957 г. (казват, че идеята е подсказана от Томас Ман), на български излезе през 1973 г. и аз го четох през 1974 г. по препоръка на моя приятелка; след това през 1991 г. се появи и филм по романа.² (Не съм го гледал.) Кой свят е на Фабер – този на 50-те, този на 70-те или този от края на ХХ век? Не мисля, че днешният свят е свят на техничари и деятели, които поради това са неврастеници. Както винаги, така и днес глупостта е основен стълб на мирозданието. Това е също цитат, от Франк Запа. В този свят някои четат други не. Как го правят четенето не е толкова важно. Аз, разбира се, проверих спомена си за годините, свързани с книгата на Фриш, в електронната мъгла.

Въпрос: Австрийският психолог Алфред Адлер твърди, че е по-лесно да умреш за идея, отколкото да живееш в съответствие с нея. Има ли идея, която все още те държи буден до късно?

Красен: Когато се сетя за нещо, си мисля за него и през нощта, когато нямам време, замислям някои публикации нощно време. Сега много ме занимава приложението на „Дилемата на затворниците“ (от теория на игрите и икономиката) към обяснението на отношенията между държавата и индивида.

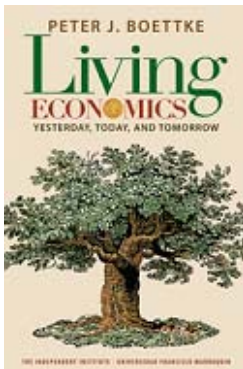
Следването на идеи на всяка цена не е хубава работа. Много идеи са просто глупави, неверни и вредни, нищо че за определен период може да изглеждат на мнозина полезни и превлекателни. Икономиката е пълна с такива идеи. Но не само икономиката.

Последната точка в програмата на Националсоциалистическата работническа партия на Германия (кратка и непроменена от 1922 г.), с която те идват на власт през 1933 г., е обещанието, че, ако се наложи, нейните лидери ще жертват живота си, за да изпълнят идеите, заявени в програмата. Точно това и се случва: Хитлер и други водачи на управляващата партия умират за идеите си, но това се случва и на още 7-8 милиона жертви на войната през 1944-1945 г. Ако не ме лъже паметта, най-много немци са убити след като е ясно, че войната е загубена.

---

² Екранизацията е на германския режисьор Фолкер Шльондорф, а главната роля се изпълнява от Сам Шепард.

НОВИ КНИГИ

Living Economics: Yesterday, Today, and Tomorrow

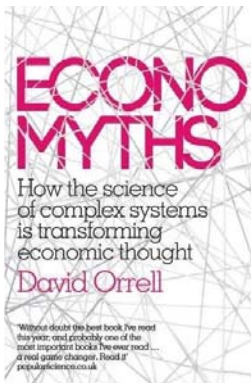
Peter J. Boettke

The Independent Institute, 2012

“A solid book that counters the excessive simulation of modern academic economics while, at the same time, avoiding the temptation to extend application of the logic beyond reasonable limits. Boettke concentrates on the primary purpose of economics, which is to convey an understanding of how, within properly designed institutional constraints, operative markets generate and distribute value without overt conflict.” —James M. Buchanan, distinguished professor emeritus of economics, George Mason University

“A remarkable book. The volume luminously reflects the amazing breadth of Professor Boettke’s reading, and the deep and careful thoughtfulness with which he reads.” —Israel M. Kirzner, professor emeritus of economics, New York University

<http://library.ime.bg/living-economics-yesterday-today-and-tomorrow/>

Economyths: How the Science of Complex Systems

Is Transforming Economic Thought

David Orrell

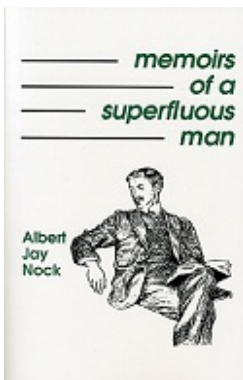
Icon Books Ltd., 2012

Economics has for decades claimed that the economy is a rational, stable, efficient machine, governed by well-understood laws.

Mathematician David Orrell traces the history of this idea from ancient Greece to the financial centres of London and New York, showing exactly how it is mistaken – and then brilliantly illustrates how new ideas in mathematics, psychology, and environmentalism are helping to reinvent economics for the 21st century.

“Analyses reliably and convincingly the claim of economics to quasi-scientific objectivity and mathematical accuracy and exposes as a sales ploy that which made economics the queen of the social sciences.” Norbert Häring, author of Economics 2.0

<http://library.ime.bg/economyths-1/>

Memoirs of a Superfluous Man

Albert Jay Nock

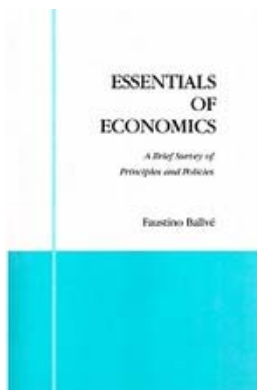
Hallberg Publishing Corporation, 1994

Albert Jay Nock, perhaps the most brilliant American essayist of the 20th century, and certainly among its most important libertarian thinkers, set out to write his autobiography but he ended up doing much more. He presents here a full theory of society, state, economy, and culture, and does so almost inadvertently.

His stories, lessons, observations, and conclusions pack a very powerful punch, so much so that anyone who takes time to read carefully cannot but end up changed in intellectual outlook. One feels that one has been let in a private club of people

who see more deeply than others. This is truly an American classic. - Publication Information NY: Harper Brothers, 1943

<http://library.ime.bg/memoirs-of-a-superfluous-man/>

Essentials of Economics: A Brief Survey of Principles and Policies

Faustino Ballvé

Foundation for Economic Education, 1995

Faustino Ballvé's Essentials of Economics is a modern classic. It covers nearly the whole field of economics — from the meaning of economics to the market, from money and credit to socialism — and is short enough to read in a day.

Ballvé was a remarkable thinker and economist, educated in Spain and England and later a teacher and practitioner of law in Mexico City. It was in Mexico that he first heard Ludwig von Mises lecture. These talks sparked a new intellectual energy in him, and through a long correspondence with Mises they became good

friends.

The result of his studies and correspondence was this splendid book. He combines history, theory, and clear exposition to present what might be called an orthodox Austrian view of the way the world works. In its elegant simplicity and refreshing accessibility, it is the perfect text to educate the intelligent laymen in economic theory.

<http://library.ime.bg/essentials-of-economics/>.

Очакваме ви!